

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund
Årgang 68 . Nr. 3

Marts
1983

*J. C. Dahls tegning af klostermuren i
Sorø 1818.*

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

H. C. Bjødstrup
Jensen

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

LANCIA
POLSKI FIAT

Salg - Service

Aut, SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (02) 17 00 72

SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

C. Tom Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

MARTS 1983

68. ÅRGANG

NUMMER 3

J. C. Dahls tegning af Klosteromgangen i Sorø

V. Thorlacius-Ussing (1891 – S 09 – 1978) skabte epoke med sin artikel i Soraner-Bladets majnummer 1959: »J. C. Dahls Tegninger fra Sorø«, hvor det påvises at en penne-tegning med laveringer, udfærdiget af den norske maler J. C. Dahl (1788–1857) i 1818, ikke kan forestille andet end »Sorø Kloster efter Branden« 1), det vil sige, et motiv fra klosterets ambitus eller klosteromgang 2), den gerne overhævede gang der sædvanligvis, men ingenlunde altid omgiver klosterets interne gård – munkelosterets fratergård – og som står i åben forbindelse med denne ved buformede åbninger. Ambitus blev skånet, da det middelalderlige soranske klosterkompleks blev ombygget 1738–1943 af Holger Rosenkrantz til det såkaldte »Thura'ske Akademi« 3) der nedbrændte natten mellem den 10. og 11. juni 1813, og hvis eneste levninger er de to fine sidepavilloner »Ingemanns Hus« og »Molbechs Hus«.

Dahls tegning er udført 'alla maniera di Piranesi' 4) med storslået rumvirkning: murene tårner sig op, og de to tilskuere i forgrunden er bevidst gjort for små for at omgivelserne kan virke desto vældigere. Ganske vist var den soranske klosteromgang af imponerende størrelse – den største i Norden – men slet så gigantisk, som den fremstår i Dahls gengivelse, har den nu ikke været. Thura, Malling og Løffler 5) stemmer godt overens i angivelse af klostergangens indvendige bredde: nordlige og sydlige arm ca. 4,4 m. østlige og vestlige arm ca. 4,1 m. Af såvel Dahls tegning som af Harders maleri 6) fremgår den rene romanske indhævnings tydeligt, konstrueret over kvadratet som grundplan, og hvor gangens højde (under jordbuerne) er lig med bredden. Et håndgribeligt illustrationsmateriale til den imponerende størrelse af den soranske ambitus er Klosterporten i Sorø, hvor bredden mellem jord-

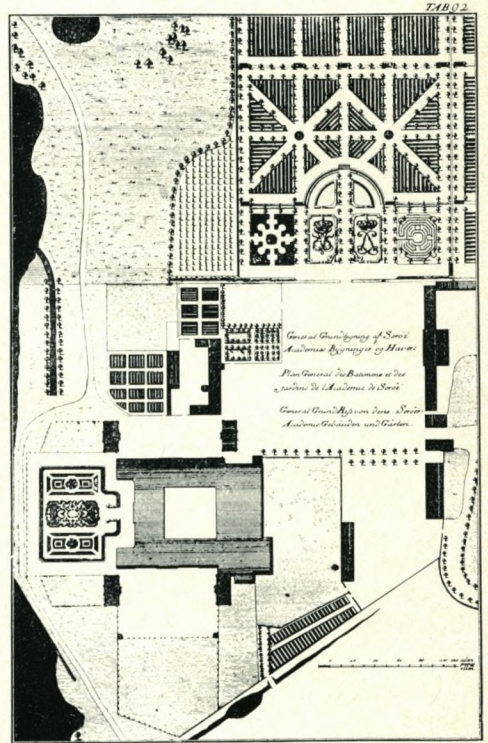
buens pilastre (mod syd) er 4,29 m, og højden, målt fra den nuværende brolægningens niveau til toppen af jordbuen, er 3,69 m; de resterende 60 cm i højden svarer nogenlunde til, hvad den nuværende gennemkørselsniveau ligger over det middelalderlige 7) som det i øvrigt var ønskeligt at få retableret (i det oprindelige plan!), en opgave der næppe ville frembyde uoverstigelige tekniske vanskeligheder og som ville gengive Klosterportens gennemkørsel de oprindelige proportioner. Den nuværende triste asfaltbelægning er under alle omstændigheder ude af samklang med det smukke portrum.

Den soranske klosteromgang var arkitektonisk set enestående i Norden: dens rene senromanske karakter både inde og ude, bevidnet gennem Dahls, Harders og Mallings gengivelser. Ganske vist ved vi, at et større reparationsarbejde blev gennemført fra 1616 til 1618, men det har næppe haft nogen markant indflydelse på det bestående fremtoningspræg fra 1100-årenes slutning, hvor i hvert fald den nordre arm langs med kirken må have stået under tag. 1600-tals regnskaberne ord at »omgangene blev af nyt fra fundamenterne ... opsatte« skal næppe opfattes bogstaveligt – man kan udmærket restaurere en bygning uden at rive den helt ned til fundamenterne! – og at kalde den nordre arm for »en rekonstruktion fra 17. århundrede« 8), er for det første at tillægge tiden en helt usædvanlig pietet og dernæst at gentage en gammel overdrivelse helt i datidens stil!

Med sine enestående indvendige dimensioner kunne den soranske ambitus til fulde hævede sig i sammenligning med Fontenays 4 m (indviet 1147). Bestående, senere (gotiske) klosteromgange i Danmark er langt mindre: På Herlufsholm er bevaret en del af ambitus i det benediktinske Skovklosters østre fløj (fra 1200-årenes sidste halvdel), den er 2,6 m

bred; i Dominikaner- (Sortebrødre-) klosteret i Ribe (Sct. Catharinæ kloster) er den nordre arm af ambitus (fra 1200-årenes slutning) 2.3 m bred, og i det skønne Karmeliter-kloster i Helsingør (fra 1400-årene) er nordfløjens gang 2.8 m bred.

Ved nærmere granskning udviser Dahls tegning mange arkitektoniske detaljer af stor interesse; en del har Thorlacius allerede gjort opmærksom på i sin fornævnte artikel, så de skal ikke gentages her, kun en enkelt tolkning står ikke for en nærmere kritik*: »Lidt til højre for Midten af Tegningen«, skriver han, »ser man gennem en aaben Bue i den østlige Munkegang en Del af en Bygning med tre rundbuede Vinduer: nogle af Høj Kirkens Vinduer med Buefrisen over og det nederste af Kirkens Tag« ... Fra kunstnerens stude kan dette imidlertid, perspektivisk set, slet ikke lade sig gøre! Hvad man ser er derimod et stykke af vestvæggen inde i den østre omgangs første fag regnet fra syd! Hver af omgangens fire fløje havde seks 9) fag med triforier 10) mod Fratergården. Vi ser indersiden af det tilmurede triforium i sin rundbuede blanding med omløbende rundstav under hoved- og fodstykke, men formentlig med trefjerdedels stavprofil i lighed med, hvad man finder på de i 1934 fremdragne sydportalers indersider 11). Hvad Thorlacius tolker som »tre rundbuede Vinduer«, er tre runde glugger ud til Fratergården, alt hvad der er blevet tilbage efter udmuring mellem triforiets søjler helt op til bueslagene, der danner gluggernes afrunding opadtil. Man kan se, at hvælvingens øverste del er styrtet ned, og ukrudtet breder sig frodigt mellem murbrokkerne. Hvad der hos Thorlacius kaldtes »det nederste af Kirkens Tag«, er den vandrette fordakning (et fremspringende bygningsled), der også ses udefra og som rimeligvis har været gennemført konsekvent over alle trifolierne Fratergården rundt. På Mallings opmåling udviser to af tre delvis bevarede triforier i den nordlige arm af munkegangen (langs med kirken) denne detalje. På Dahls tegning synes den rundbuede blanding omkring det tilmurede triforium – i faget til højre med det nedstyrede hvælvingsstopstykke – at ligge lidt højere end de nøjagtigt tilsvarende blændinger i den del af omgangen (den søndre langs den søndre klosterfløjs nordside) som man ser lige ind i, dette må sikkert tilskrives en perspektivisk lapsus: Dahl har jo ikke været ude på opmålingsarbejde! og Fratergården har ikke hældet så meget mod syd, at det har været nødvendigt – mod traditionel byggeskik – at lægge den sydlige fløj af ambitus dybere 12). En interessant arkitektonisk detalje, der tydeligt fremgår af Dahls tegning, er imidlertid, at åbningerne mod Fratergården, i denne den sydlige del af ambitus, her synes at være forholdsvist store. Dette har næppe rod i de oprindelige forhold, men skyldes snarere de af Thorlacius påpegede »cirkelrunde Barokvinduer«, som man har indsat her under ombygningen, hvilket også fremgår af Thurahs plan i »Den danske Vitruvius«, mens Rosenkrantz

Thuras grundplan (vest opad).

tegning (se note 9) ikke udviser denne detalje.

På Dahls tegning ser man, hvordan sollyset på dramatisk strålekastermanér falder ind i den søndre gang gennem de to nærmeste (østre) af disse åbninger, en effekt der naturligvis kan være virkelighedsskildring! Dahl skildrede netop 'virkeligheden' med imponerende nøjagtighed i sin kunst, således også i sin impulsive tegning fra Sorø, der i øvrigt udviser de samme belysningsforhold som på Harders få år yngre oliemaleri (se note 6).

Hvornår var Dahl i Sorø? Han har i hvert fald været der den 1. og 2. august 1818. Om han har været der før, melder historien intet om, og ret meget senere har han simpelt hen ikke haft tid: den 31. august samme år forlader han Danmark, som han først besøger et par måneder otte år efter; men da var alle ruinerne i Sorø borte inklusive den nordlige del af ambitus, langs med kirkens sydside, hvis nedrivning i 1825 – som en følge af amtmand i Sorø, Poul Christian Stemmanns indgriben 13) – må karakteriseres som en bygningshistorisk skandale ... i et århundrede der kan opvise enorme ødelæggelser og tab af arkitektoniske værdier – ikke mindst som en følge af bevidste indgreb!

Vi vil i en følgende artikel aflægge kloster-ruinen endnu et besøg og undersøge, om Solen den 1. og 2. august overhovedet havde mulighed for at skinne ind i den søndre gang. Vi vil kigge Dahl over skulderen og følge Malling

i opmålingsarbejdet, som vi underkaster en nærmere analyse.

* Kort før Thorlacius' død havde jeg lejlighed til at forelægge ham min kritik, som han velvilligt accepterede og glædede sig til at se 'på prent'.

NOTER

- 1) Notat på tegningskarton af den norske maler Marcus Grønvold (1845–1929), der opholdt sig i København fra 1866 til 1869. Dahls tegning befinder sig i dag i Bergen Billedgalleri, den er fint reproduceret i udstillingskataloget »J. C. Dahl og Danmark, Nasjonalgalleriet, Oslo, 3. februar – 11. marts 1973«, side 46. Tegningen er endvidere brugt som omslagsillustration til Soraner-Bladet nr. 8, 73.
- 2) Ambitus, ambitorium, periambulium eller claustrum, også kaldet klostergang, klosteromgang, omgang, fratergang, amnkegang eller (efter tysk Kreuzgang) korsgang, hentydende såvel til gangen (processionen) med korsset som til stedet, 'gangen', hvor processionen fandt sted.
- 3) John Erichsen (S 1962), museumsinspektør ved Bymuseet i København, beviste i Årbog for Historisk Samfund for Sorø Amt 1976, bd. 63, s. 7–23, »Sorø klostres ombygning 1738–43« at det ikke, som hidtil anset, var hofbygmester Lauritz de Thurah (1706–1759) der gennemførte det storslåede anlæg, men hans ven kaptajn Holger Rosenkrantz (1702–1785) – som bygningskonstruktør – sammen med den nytilltrådte skoleforstander, amtmand Wilhelm August von der Osten (1697–1764); jvf. M. Mackeprang (1869 – S 1888 – 1959): »Akademi og Kirke i 18. og 19. Aarhundrede« i SORØ II (1928) s. 274. At Holger Rosenkrantz« ... vides at have tilbragt nogen tid som elev på skolen i Sorø ...« (John Erichsen i ovennævnte artikel s. 11) er en oplysning, som forfatteren senere har tilbagekaldt overfor Torben Glahn (i hvis »Soraner-Biografier« denne H. R. ikke forekommer), da der ikke umiddelbart kunne findes belæg derfor.
- 4) Giovanni Battista Piranesi (1720–1778), italiensk arkitekt, især berømt for sine storslåede raderinger af antikke romerske bygningsværker.
- 5) Thurahs »Den danske Vitruvius« II (1779) tab. 93; Stadsbygmester Peder Mallings opmåling af kirkens vestgavl og sydside fra omkring 1819 (originaltegningen i Nationalmuseets Arkiv, kopi i Sorø Akademis Bibliotek); J. B. Løfflers grundplan af kirken i N. Høyen: »Sorø Kirke«, i »Danske Mindesmærker« I (1869), samt hans grundrids (i Nat. Mus. Arkiv) af kirken med den nordlige klostergang anført, dateret 1866, offentliggjort i C. M. Smidts (1872–1890–1947) artikel »Sorø Kirke« i tidsskriftet »Danmark« (1944) s. 98.
- 6) Hans Georg Harder (1792–1873), tegnelærer på Sorø Akademi fra 1822 til 1862, udførte senest (se note 13) 1822 et oliemaleri af nøjagtig samme motiv og fra nøjagtig samme stede som Dahls. Maleriet befinder sig på

Sorø Kunstmuseum, dets interessante historie er beskrevet af Thorlacius i hans ovennævnte artikel i Soraner-Bladet 5, 1959.

- 7) J. B. Løffler: Sorø Akademis Landsbykirker og Klosterporten i Sorø. Kbh. 1896; C. C. Hansen, »Klosterporten i Sorø« (Soransk Tidsskrift, VI, Kbh. 1912, s. 376–380); Svend Ranvig (S 1935): »Klosterporten, Landets ældste beboede hus!« (»Phønix«, Kontaktblad for Sorø Akademi, okt. 1982, s. 34–35).
- 8) M. Mackeprang: »Klosterbygningerne, Tiden efter 1623« i SORØ I (1923) s. 286, 291–292, gentaget hos Vilh. Lorenzen, »De danske Cistercienserklostres Bygningshistorie«. Kbh. 1941, s. 174.
- 9) Holger Rosenkrantz' genfundne projekt til Akademiets stueetage, 1738, anfører kun fem! (publiceret i John Erichsens artikel, se note 3). Det må være en lapsus! En så gennemgribende – og meningsløs – ombygning af den enorme ambitus har næppe været på tale!
- 10) Triforium, her: tre-delte muråbninger bundet sammen med buer for oven, i Sorø med to dværgsøjler som adskillende led og én tilsvarende søjle i hver side. På Mallings opmåling ses tydeligt bevarede, men nu udmurede triforier. Sammenholdt med hvad man kan se på Dahls tegning, kan man gå ud fra, at hele ambitus fra begyndelsen har haft sådanne triforier mod Fratergården.
- 11) M. Mackeprang: »Sorø Kirke«. Kbh. 37, s. 26 og 39 (Særtryk af »Danmarks Kirker«); Vilh. Lorenzen (anf.værk i note 8) s. 150, 166, 167; Charles Christensen, »Studier over Sorø Kirke og Kloster. De senere Aars Undersøgelser«. Kbh. 1943, s. 133–135, 140–142 (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie).
- 12) Geodætisk Instituts opmålinger (Danmark 1:25.000, 1413 II Sorø) viser et fald i terraintet mod søen på i alt fem meter målt fra et punkt på kirkegården midtvejs mellem klokketårnet og kirken, gennem Fratergården (-brønden) til vandkanten, der i dag ligger 25 meter over havets middelvandstand. 39-meters-kurven løber langs med kirkens sydmur, og 38.5 meters-kurven forløber i Hovedbygningens længdeakse. Egne opmålinger i Fratergården (en hjertelig tak til arkitekt M.A.A. Marco Ala for værdifulde oplysninger og til fotograf Jørgen Knudsen for tålmodig bistand på stedet!) udviser et fald fra kirkens sydmur til Hovedbygningens (= klosterets sydfløjs) nordmur på 30 centimeter, et tal, der ikke behøver at genspejle forholdene i 1813 og langt mindre i endnu ældre tid, men efter alt at dømme har klostertidens Fratergård med tilhørende ambitus ligget i praktisk taget horisontalt plan.
- 13) M. Mackeprang: »Mallings Akademibygning« i SORØ II (1931) s. 301: »I Foraaret 1823 begyndte Arbejdet paa den nye Bygning, efter at Ruinen under Stemann's myndige Overopsyn var bleven nedbrudt i det foregaaende Aar« ... s. 304: »Men ogsaa i de egentlige Byggearbejder blandede Stemann sig ... Det skyldtes da ogsaa Stemann's Indgriben, at den sidste Del af Munkegangen forsvandt«.

Af Paul Rantzau.

Standuret i røde gang Af A. Kann Rasmussen.

I Årbog 1982 for Historisk Samfund for Sorø Amt har historikeren Jens Lampe skrevet en artikel om »Ure og Urmagere i Sorø amt«. Heri omtales det af urmager Peter Mathiesen omkring 1760 i København fremstillede standur, der nu har sin plads i Røde Gang på Sorø Akademi Skole, et ur med messingværk og med en urkasse, der er dekoreret med kinesiske lakmalerier. Det blev opstillet i Røde gang 1969, men det har måske tidligere stået på Akademiet.

Læsningen af dette vakte min meget dårlige samvittighed, for jeg burde for længe siden have afgivet en beretning om dette urs historie eller, måske rettere sagt, om de formodninger, man har gjort sig om dets historie.

I oktober 1965 henvendte *frøken Else Grølsted* sig til mig i min egenskab af formand for Sorøansk Samfund og fortalte, at hun netop havde fået meddelelse om, at hun havde arvet et gammelt standur, som havde stået på Sorø Akademi før 1813. Dette ur ville hun testamenteres til Sorø Akademis Skole eller til en anden sorøsk institution, og hun ville gerne have et råd og ville vise mig uret, når hun havde fået det stillet op i sin lejlighed Æblestien 2, 2300 København S. Samtidig ville hun vise mig nogle gamle slægtspapirer.

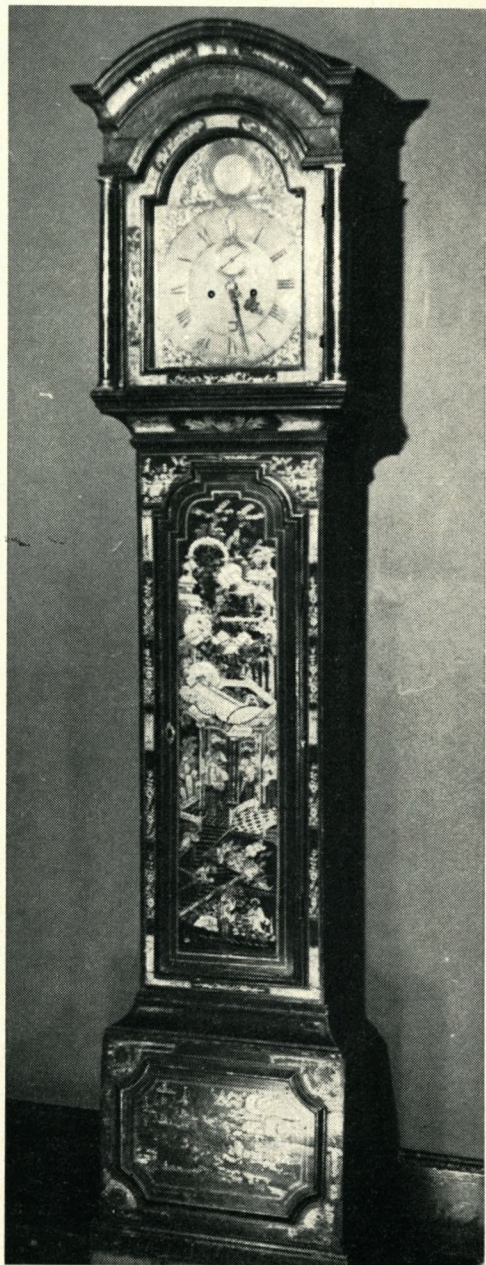
Jeg besøgte frk. Grølsted nogle gange i løbet af 1966, sidst 21. oktober sammen med museumsinspektør ved Nationalmuseet *Hans Stiesdal*, der havde beskæftiget sig meget med

urenes historie. Han foretog en undersøgelse og erklærede, at hendes ur var et særdeles godt ur, der dog trængte til et grundigt eftersyn; særlig den fine urkasse med kineserierne, der i tidens løb havde fået mange skræmmer, burde nænsomt restaureres.

Efter frk. Grølsteds død 17. maj 1968 blev en sådan restaurering udført af Nationalmuseets konservator *Ole Alkærsig*, og urvær-

Frøken Else Grølsted.

ket blev rensat, smurt og justeret, og urskiven opforsølvet af ur-eksperten *Ingemann Sørensen* i Holbæk, som også sørgede for opstillingen i Røde gang.

Den 29. januar 1969 blev uret formelt modtaget af skolen, repræsenteret ved rektor Arne Østergaard og flere lærere og i nærværelse af repræsentanter for Soransk Samfund og af urmager Carl Lange, der fører tilsyn med skolens ure.

Jeg bør vel tilføje, at alle udgifter til eftersyn, restaurering, transport og opsætning blev afholdt af Soransk Samfund.

Hvem var frøken Grølsted?

Men hvem var frk. Grølsted, og hvordan er det gået til, at et ur, der har stået på skolen før 1813, er kommet i hendes eje?

Else Rigmor Steen Grølsted blev født 22. maj 1894 i Sorø som datter af købmand i Sorø, senere cigarkassefabrikant i København, Nicolai Grølsted (1858-1929) og Anna Elisabeth Steen (1853-1935). Hun var således søster til soraneren *Svend Aage Steen Grølsted* (1899). Morfaderen var graver ved Sorø kirke *Joseph Christensen Steen* født i Ærøskøbing 1818, død i Sorø 1891.

Frk. Grølsted havde arbejdet sammen med sin fader i København og havde efter hans død videreført fabrikationen af cigarkasser.

Jeg bad frk. Grølsted nedskrive, hvad hun vidste om urets ejere gennem tiderne, og hun efterlod sig følgende beretning:

»Om det af mig til Sorø Akademi testamenterede Standur kan jeg give følgende Oplysninger:

Uret skal have staaet paa Akademiet og være reddet fra Branden og derefter være kommet i min Morfader Josef Christensen Steens Besiddelse, paa hvilken Maade ved jeg ikke. Min Morfar var Graver ved Sorø Kirke, og jeg mener han engang har været Tjener ved Akademiet.

Efter hans Død overgik Uret til min Moster Fru Caroline Josefine Risom (?), der ved Skilsmisse mistede sit Hjem, hvorefter det i mange Aar opbevaredes i mit Barndomshjem i Sorø, hos hendes Søster (min Moder) Anna Elisabeth Steen, gift med købmand Nicolai Grølsted i Sorø.

Efter nogle Aars forløb fik min Moster sit eget Hjem og overtog atter Uret. Hun var i mange Aar Forstanderinde for Optagelseshjemmet for Piger i Fredensborg, og ved sin Død havde hun testamenteret Uret til sin Medhjælper og Plejedatter Georgia Petersen, der efter min Mosters Afgang fra Optagelseshjemmet overtog Forstanderindeposten.

Det var min Mosters ønske, at Uret efter Georgia Petersens Død skulde overgaa til mig. Dette ønske har hun respekteret.

Dette er alt, hvad jeg ved om omtalte Ur«.

Uret kan ikke have tilhørt Sorø Akademi, da det ikke findes i de bevarede inventarlister, men det kan meget vel have tilhørt *Mariane Reeberg*, født Tverschow, som havde bolig på Akademibygningen, da den nedbrændte natten mellem 10. og 11. juni 1813.

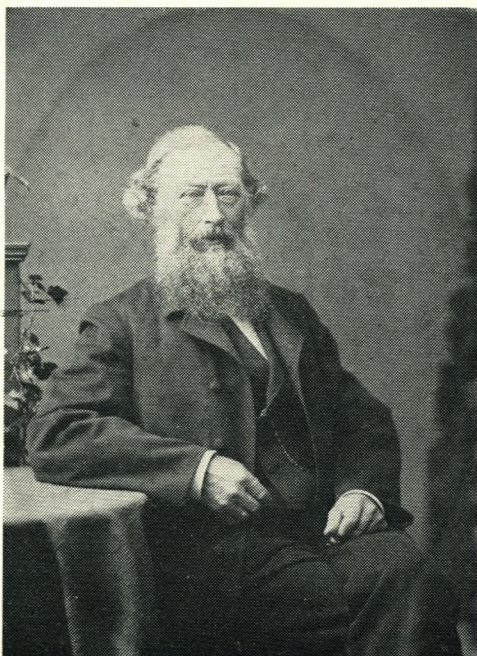
Hun var enke efter Peder Reeberg (1744-1803), der gennem mange år havde været forvalter på Sorø Akademis søndre godsdistrikt. Dette ægtepar havde datteren *Agathe Maria Reeberg*, som var gift med akademigartner *Hans Ditlev Nissen*. Hvis enkefru Reeberg har ejet uret, forekommer det sandsynligt, at dette, sammen med hvad man ellers kunne redde for hende ud af branden, blev bragt over til datteren i akademigartnerboligen.

Enken Reeberg døde 1823 i Sorø, og det må formodes, at datteren har overtaget hendes ejendele; der findes ingen skifteudskrift.

Akademigartner Nissen døde 1834 i Sorø, og hans enke fik af den ældste søn, der var den eneste af børnene – to drenge og to piger – der da var myndig, bevilling til at hensidde i uskiftet bo. Hun døde i Sorø 1850 og har åbenbart ikke efterladt sig noget af særlig værdi; der findes ingen skifteudskrift.

Graver *Joseph Christensen Steen* blev gift 1842 i Sorø med Caroline Hansdatter født 1817 i Sorø, og 1845 blev han fast ansat som graver ved Sorø kirke. Der ville vel ikke være noget utænkeligt i, om han inden enkefru Nissen døde i 1850, havde købt uret af hende, og man kunne således godt lade historien eller rettere gættierne slutte her. Vi har imidlertid ikke kunne slippe den tanke, at det fine ur er gået videre gennem slægtsforbindelser, og at der skulle bestå en sådan forbindelse mellem familien Nissen og familien Steen.

Et par forhold sandsynliggør en sådan antagelse. For det første er *Joseph Christensen Steen* født som søn af købmand i Ærøskøbing

Joseph Christensen Steen.

Peder Gebert Steen og Anna Elisabeth Nissen (ca. 1797-1847). Hans mor er altså født Nissen. For det andet har Peder Gebert Steen, der var søn af købmand i Ærøskøbing Joseph Christensen Steen (1751-1811) og Riborg født Groth, åbenbart ikke drevet købmandsforretningen videre med held, for omkring 1833 betegnes han som tidligere købmand, og det mærkelige sker, at han 30. november 1833 får fæstebrev på gård nr. 1 Knudstrup, en gård, der tilhørte Sorø Akademi. Kan det tænkes, at akademigartner Nissen har været mellemmand og måske gjort sin indflydelse gældende for at hjælpe et familiemedlem i nød? Men vi har ingen beviser for nogen slægtsforbindelse.

Familien Steen flyttede fra Knudstrup allerede i 1836. Vi kender ikke Peder Gebert Steens videre skæbne, men ved folketællingen i 1845 genfindes Anna Elisabeth Steen født Nissen i Ærøskøbing som gift med den ca. 14 år yngre maler Peter Christen Schow, og hos dem bor seks børn i alderen fra 22 til 8 år, der alle bærer efternavnet Steen.

Den ældste søn Joseph Christensen Steen var da 27 år. Han flyttede ikke bort fra Sorøegnen med familien i 1836, idet han her var i tjeneste hos madame Garnæs. Han kom senere til Sorø, blev tjener på Akademiet og hos private og blev, som nævnt, graver ved Sorø kirke i 1845, en stilling han havde til sin død i 1891.

Det må understreges, at det meste af ovenstående er formodninger og gætterier. Vi ken der endnu ikke med nogen form for sikkerhed urets historie, før det kom til at stå hos graver Nissen i Sorø. Men vi ved, at Sorø Akademi har fået et fint ur, der står meget smukt i Røde gang.

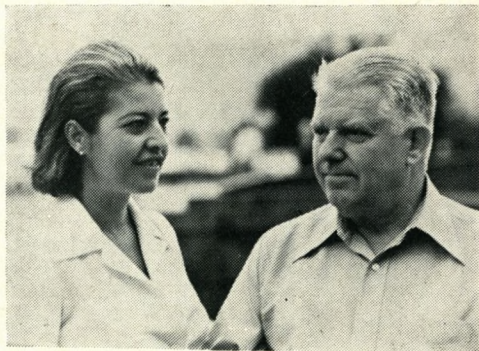
A. Kann Rasmussen.

P.S. 1

Kai Hørby (S 54) og *Uffe Hastrup* (20) har foretaget forskellige undersøgelser og har deltaget i »gættelegen«.

P.S. 2

Mon ikke den madam Garnæs, som Joseph Christensen Steen var i tjeneste hos omkring 1836, er *Vita Elisabeth Garnæs f. Boserup* (1782-1874), mor til soraneren *Frederik Christian Garnæs* (1828), der begyndte som gartnerdreng og senere blev bestyrer af gården Engelsborg i Alsted sogn. Hun var oldfrue og spiseværtinde på Sorø Akademi 1826-36, og mon ikke det er gennem hende, at Steen blev anbefalet til stillingen som tjener i Sorø på Akademiet?

Parerga & Paralipomina af

Mogens Boisen

Den utrættelige oversætter Mogens Boisen (S 27), der blot i 1982 har produceret 25 bind oversættelser og stadig har nye og svære projekter på tapetet, får ind imellem også tid til at tænke på skoletiden, ærkesoraner, som han er, her inspireret af en jubilæumstale i februarnummeret. Red.

I følge avisen lider hver sjette dansker af søvnproblemer. Det har jeg været forskånet for i 72 år, men nu er den ved at være gal. Grunden er den simple, at dagens timer ikke rækker til det program, jeg letsindigen har lagt for min livsaften, og efter sengegangen vælter da alskens *parerga et paralipomina* frem i bevidstheden, næsten altid fra fortiden, fordi dagens timer er optaget af nutid og fremtid.

Et kraftigt incitament til dette *chaos nocturnus* gav min gode studenterkammerat Aage Christiansens tale ved vort 55 års jubilæum. I Soranerbladet fra november 77 kan man læse min 50 års jubilæumstale, og det er kun naturligt, at 55'eren anslår de samme strenge, udgæet som vi er af samme livgivende milieu. Alligevel måtte den uundgåeligt afføde kommentarer og refleksioner.

Ejendommeligt nok gjaldt min første tanke en af de *store* soranere, landsdommer N. V. Boeg. I sin liflige erindringsbog: »På Fønixfuglens Vinger« (Gads forlag, 1960), fortæller han, der var student fra 1900, mangt og meget om Sorø, hvor han som Færø-dreng, 14 år gammel, straks blev optaget som alumne. På side 20 nederst og 21 øverst anstiller han en betragtning, hvis indhold er aldeles parallelt med årsagen til, at jeg ikke kunne feste med de andre 55-års jubilare. *Den* huskede jeg tydeligt, og en del af natten gik med at genlæse historien om denne meget betydelige personlighed. Jeg har mødt ham mange gange livet igennem, første gang hos en tante i 1925, sidst til en middag i min beskedne bolig i 1966, hvor han forærede mig bogen med dedikation til »oberstløjtnanten og kultursprederen« (hvilket lifligt venligt-ironisk ord) fra »en ældre soraner«. Han repræsenterede Danmark på den smukkeste måde i en lang række

internationale sammenhænge og valgte vel selv denne livsbane. Når han skuffedes ved ikke at slutte denne i Højesteret, tør jeg måske ved hans grav (han nåede høj alder) sige, at skuffelsen næppe var berettiget. Så mange års fraværelse fra landet ville have gjort det til en uriaspost efter *nel mezzo del cammin di nostra vita* i 1936 at have skullet bestride funktionen som førstevoterende i den fornemme domstol. Og hæder havde han visselig allerede samlet som få, kastet glans over sit land og sin gamle skole. Vel var han med sine 14 år ved sin optagelse i denne *numerisk* ikke en »rigtig« soraner, thi det ere kun de, der har gået på skolen i alle syv år, deraf de fem som alumner, men den store afstand fra hjemmet berettiger til at lade hans Sorø-år tælle dobbelt. Æret være hans minde!

I en polemik for nogle år siden blev udtrykket »rigtig soraner« behandlet i vort blad. En temperamentsfuld dame gik med plump aggressivitet ind for, at alle soranere var lige – hun havde mig bekendt kun frekventeret skolen i de tre gymnasieår og haft sit hjem i byen. Det er mig en gåde, at gulvet i solennitetssalen ikke åbnede sig af skam under hende, når hun istemte *approinquat ecce felix* (kostelevens ferierejse til det fjerne hjem) og tidspunktet som *hora gaudiorum* (glædernes stund), men så mange andre kun så deres hjem få gange om året efter en strabadserende nattejse og ikke bare kunne gå de daglige få minutter til *dulce domum*. Et ekko af sagen kunne høres, da en ældre overlærer, der med bopæl i eller dog ganske nær ved Sorø havde frekventeret skolen et par år, tilpostulerede sig kompetance til at vurdere skolen i nogle (i øvrigt overmåde kedsommelige) artikler i SB. Min kritik heraf indbragte mig (jeg nærmede mig de 70) betegnelsen »uartig«, et sjældent ord, som vist knap længere bruges om uvorne ti-års knægte, men endnu lever i sædeskildringer fra den fjerne fortid, hvor postkort med let påklædte damer blev betegnet således. Det glædede mig!

Mine natlige refleksioner går videre og vender tilbage til 55-talen. Jeg tror nok, at Aa.C. er ude på det dybe vand i sine udtalelser om 18-års alderen som livets kulmination, men i betragtning af, at teologen Sløk i sine kåde vrøvlagtigheder hævder, at menneskene egentlig er bestemt til ikke at blive mere end 35 år, og at kun en i grunden u-kristelig lægekunst belemrer samfundet med vrage, der kan opnå indtil den tredobbelte alder, ja, mere (Va mæ good old Methusalem, Sara og Drakenberg – ja, jeg spør bare?, så man skal jo intet forsørge). I Georgien og Bulgarien siges folk uden brug af lægekunst, blot ved rigelig fortæring af yoghurt, at opnå en gennemsnitsalder på mere end firs. Jeg er gift med en bulgarer og sørger selvfølgelig for, at isskabet altid er rigeligt forsynet med dette dejlige mælkeprodukt. Jeg gør mig også selv til gode med det, da der er så meget – alt for meget – jeg gerne vil nå endnu.

Tilgiv mig denne rigeligt private parantes!

Lærerne

Men når Aa.C. taler om lærerne, da kan jeg række ham broderhånd. Jo ældre jeg er blevet, des mere har jeg påskønnet dem, og det er bestemt ikke en funktion af erindringens sølverglans, for jeg husker min ungdoms bitre elementer lige så klart (og uforsonligt) som dens rigdom af positivt. Jeg har tidligere skrevet og gentager gerne, at jeg højagter næsten dem alle og med kærlighed bevarer mindet om dem i mit hjerte. Ej er stedet her til efter 56 år at holde session eller sætte sig til doms, og jeg kan ikke skrive om hver enkelt, kun konstatere en stort set ensartet høj pædagogisk moral og velvillig indstilling. Dog kan jeg ikke undlade at prise de tre privatpræceptorer *Hjort*, *Bohn* og *Marcus* – at vi omtalte den sidstnævnte ved fornavn, medens alle andre lærere havde (stort set) tåbelige øgenavne, var i sig selv et ridderslag til denne mand, som så mange årgange står i dyb taknemmelighedsgæld til, både for hans dygtighed og hans menneskelige varme. Men hans to kolleger mindes jeg også med hengivenhed, og det gælder ikke i mindre grad dr. *Helms*, som var min præceptor på gymnasiebygningen, en ædel, højt begavet og fornøjelig personlighed, der ligesom skolens anden doctor, *Ussing*, burde havde haft deres selvfølgelig plads på et universitet, men dengang var der jo kun ét, og måske har de på sin vis øvet en lige så betydningsfuld gerning blandt os skole drenge. Aa. C. har ret i, at vi ikke i tiltrækkelig grad *erkendte*, hvor værdifuldt vort korps af lærere var, men jeg er vis på, at de, foruden kundskabsmeddelelsen, har givet os uvurderlige værdier med ud i livet. Det gælder såmænd også de (få), der supplerede den egentlige pædagogik med riset. En af dem gennempryglede mig en gang (han var studenterkammerat med min morfar og følte derfor en særlig forpligtelse til min fuldkomngørelse), men jeg bar ikke nag til ham. Hans pudsérilige væsen ved katederet, når et kemisk forsøg lykkedes (»Forbausende!!«), og hans helt utrolige fysiognomiske kontourer, inden han skulle nyse, har altid forsonet mig med ham. De første prygl, jeg i skollen fik, var ikke for det verbum *amare*, men for en klart tilkendegivet ulyst til det fag, den pågældende lærer med helt enestående mangel på pædagogisk sans underviste i, nemlig matematik. Han har adskillige gange tævet mig i den såkaldte »bare« inde på elevbiblioteket, og dog hader jeg ham ikke. Han, der var i midten af tresserne, underviste nemlig Soldaterkorpsets orkester, hvis præstationer tidligt forberedte mig på en senere stockhausens. Kattemusik vil jeg ikke kalde det, for jeg elsker katte og holder af deres sang. Det er da heller ikke en tilfældighed, at den højeste musikalske vellyd, nemlig en Stradivarius' toner, frembringes af dette herlige dyrs tarme. Og den pågældende matematiklærer kunne vist i grunden godt lide sine elever, måske lige med undtagelse af mig, drak kaffe med dem på Ægir og ledede en spejdertrop iført bare knæ og faldskærmschat. Nej, jeg er ikke

vred på ham, var blot allerede den gang opfyldt af forundring over og nogen medlidenhed med manden, fordi han supplerede sit pædagogiske vakuum med slående argumenter. R.I.P. At jeg fik klassens dårligste matematikkarakterer nævner jeg kun for en fuldstændigheds skyld og supplerer med, at jeg på Officersskolen, hvor man af ubegribelige grunde ofrede en væsentlig del af undervisningstiden på dette fag, fik nogle af de højeste, der er givet i denne skoles historie. Dette til trøst for dem, som (dog nok uden revselse) i dag måtte have kvaler med faget!

At vi tog vore lærere som en selvfølge fører mig næsten automatisk ind i selvfølgelighedsbegrebet som helhed. Herom kan skrives en længere filosofisk afhandling, og jeg vil da kun nævne to ting, jeg dengang opfattede som selvfølgelige, men som visse ikke er det. Det ene er Akademihaven, som jeg efter at have set meget af verden må betegne som en international seværdighed. Parkerne på Madeira, Bermuda og i Honolulu kan trods al tropisk pragt ikke måle sig med Akademihavens ædle blanding af natur og kultur (Liselund og Borgvold (Viborg) er værdige fætre til Akademihaven). Vi tog den som en selvfølge – i dag ser jeg den som et af Skabelsens vidundere.

Den anden nærmer jeg mig med frygt og bæven, fordi det, jeg nu vil skrive, kan hælde vil såre en og anden. Akademibygningen tog vi som en selvfølge, men i dag ser jeg denne grå klods, fra oven set som et vinkeljern, som en gruelig kontrast til de to yndefulde pavilloner, der flankerer den. Og så som vis-a-vis til den ældgamle skønne klosterkirke! Den af Statsbankerotten resulterende fattigdom må have lukket de ansvarliges øjne for den arkitektoniske æstetiks mest elementære krav. I dag forsones jeg kun med bygningen af mindet om lærere og gode kammerater og, ejendommeligt nok, ikke mindst lærernes *stemmer*, som den dag i dag fylder mine ører, ikke blot med kundskab, men også med vellyd.

Til sidst: Kære Aa. C., da du nu nævner flere Homer-oversættere, med tilknytning til Sorø, havde det måske ikke været af vejen, hvis du havde kigget i bladet for september 1964, hvor en af dine samtidiges nære forhold til Homer med megen velvilje omtales af bladets daværende redaktør, Poul Schjærff.

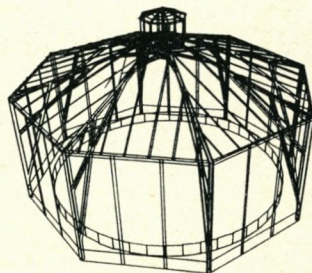
Og når vi nu taler om undladelser, kan jeg ikke holde et hjertesuk tilbage. De nærmeste årgange omkring mig rummer *store* soranere, som jeg ikke har set repræsenteret som talere ved årets smukke rusfester på skolen. Fra blot et par klasser kan jeg nævne vor verdensberømte videnskabsmand H. H. Ussing, vor internationalt kendte scenograf Helge Rafn og en af vore største moderne arkitekter Dan Fink. Dertil de to brødre Seidenfaden: Gunnar, der har fået både en ministeriel rapport og et skib opkaldt efter sig, ambassadør og internationalt anset forsker i samme person, og den lidt yngre Erik, der som journalist og for-

midler i den dansk-franske kulturrelation har evnet at forme det danske sprog som måske ingen anden i dag. Dem bør vi få at høre, mens vi har dem. Det ske snart, høje formand!

Som rosinen i pølseenden vil jeg udtrykke skepsis over for Aa. C.s citat: »Sorø omzinglende skove«. Jeg *tror*, at det er søer, der »omzingler« Soer, medens det silvestriske element tilgodeses ved de yndige linjer. »Egen med bogen opføre en dantz« – typisk for tidens hofsnogeteori. Jeg har ikke kunnet finde »digtet«, der jo hører hjemme under det, englænderne kalder *doggerel*, men det skulle glæde mig, om jeg undtagelsesvis har uret (som dr. Helms nok ville have udtrykt det).

Mogens Boisen.

Soranersamarbejde

Mikro - monster

Per Jacobi (1957) og Jarl Borgen (S 37).

Det danske tegneprogram *Monster*, der i en årrække har kørt på bl. a. NEUCC ved Danmarks tekniske Højskole, fås nu også i en mikrodatamat-version.

Programmet er udviklet af arkitekten *Per Jacobi* på Kunstakademiets Arkitektskole til tredimensionel afbildning af bygninger og landskaber. Der kan afbildes genstande i både to og tre dimensioner. De tredimensionale afbildninger kan vises i isometri, dimetri, mono- og stereoperspektiv. Programmet, der er skrevet i Pascal, vil blive markedsført i et samarbejde mellem det nystiftede firma *Monster I/S* v. *Per Jacobi*, Borgens Forlag og International Microdata. Indtil videre kun i en standardversion til maskiner som Apple II og Piccolo (andre, tilsvarende mikrodatamater følger). Men det er planen også at lancere en mere professionel version til større maskiner som f. eks. Apple III. Standard-versionen koster ca. 2.000 kr., mens den »store« version kommer op i 15.-18.000 kr. I øvrigt vil Borgens Forlag i forbindelse med lanceringen af programmet udgive »Microdatamaten som tegneredskab – bogen om *Monster*«, skrevet af *Per Jacobi*, *Merete Barker* og *Ulrik Zimmermann*. Flere oplysninger hos *Monster IIS*, telf. (02) 85 50 31.

Tilbageblik på mit liv

Af *Svend Egede Glahn* (R 09).

En af de ældste gamle soranere, der forlod skolen for 73 år siden og nu er 90 år, har sendt denne artikel til Soranerbladet:

Red.

»Ak, hvor forandret!« var, hvad Herluf Krog-Meyer og jeg sagde til hinanden, da vi i 1979 deltog i årsfesten på Akademiet som 70-års jubilare. Forandringen lå først og fremmest deri, at nu var vi nået så langt, at der ikke var en eneste tilbage, der huskede os fra skoletiden. Derved fik det gode ord, som studenterne fra Regensen levede på, og som vi fandt kunne overføres på soranerne: »Omend vi spredes for alle vinde, vi mødes dog i det samme minde«, en slags banesår, ialtfald for mig, for Herluf har ikke givet mig fuldmagt til at tale også på hans vegne. Til trods for dette kan dog glædeligt tilføjes:

»For den skoletid, der er gået i mindet, vil stunden dog stadigt lyse i sindet, thi mindet vel lader som ingenting, er dog et lønligt kildespring«.

Her kunne B. S. Ingemanns ord godt indføjes. »Jeg så kun tilbage, mig livets lyst bortklang; da toned' mig i sjælen så trøstelig en sang, se frem og ej tilbage, hvad hjertet mest attrår, måske dog engang du under solen når«.

Hvad er så årsagen til taknemmelighed for soranerminder gennem et langt og begivenhedsrigt liv?

Ånden på stedet, lærernes behagelige måde at undervise på, sportens mangesidede muligheder, kammeratskabet, der førte til varige venskaber, og elevtallets passende størrelse, der gjorde, at vi allesammen mere eller mindre kendte hinanden. Hverdagens rolige rytme, hvor alle samledes til morgensang i lov-sangssalen, og Ingemanns morgensalmer gav den begyndelse på dagen, som Bjørnsson siger om sangens betydning: »Sangen forener, idet den forlener mislyd og tvivl i sin strålende gang. Sangen har lysning, og derfor den gyder over dit arbejde' forklaringsens kim«.

Kammeratskabet, der skabtes på de to sovesale med 32 elever på hver, og dagen i mellem skolen på kamrene mod søen og mod Fratergården, adskilt af korsgangen. Vi lærte at tage hensyn til hinanden og at komme hinanden ved. Det har jeg haft megen glæde af.

Det samme gælder sporten. Gymnastik, svømning, fodbold, cricket og om vinteren skøjteløb, hvilken sidste sportsgren skaffede mig flere venner i Aarhus, hvor jeg lå som befalingsmand ved 3. dragonregiment på kaserne, bygget 1876 af ingeniørobersten Otto Glahn.

Blandt mine venner var maleren Andreas Moe, uden censur udstiller på Charlottenborg.

Min forbindelse med ham fik noget usædvanligt til følge, for jeg traf en ung kvinde, som jeg blev forelsket i, og udtrykte det således: »Kunne De tænke Dem at dele livet på godt og ondt med mig?«. Det kunne hun, og da mine forældre ønskede også at give den sidste af os tre soranerbrødre en bryllupsgave efter evne, spurgte de, hvad jeg ønskede mig. Mit ønske lød på to malerier, ét af dem hver. Disse billeder, vor bedste bryllupsgave, har siden fulgt mig gennem hele livet. Andreas Moe har malet dem således, at personernes blik hele tiden følger mig, ligegyldigt fra hvilken synsvinkel jeg ser på dem. Og jeg føler det, som om mine forældre stadig følger mig, derfra hvor de nu er, og de ser ned på den dejlige, gudskabte Jord, der er på vej til at blive ødelagt af onde og tankeløse mennesker trods Grundtvigs advarsel: »Rive løs sig rigets stænder fra den fælles folkeånd, da går hovedfødder, hænder latterligt på egen hånd«. Ingemann siger det sådan: »Ved din varetægt, Danmarks kongeslægt bar i århundreder kronen, styrk du i ånden lovgiverhånden, folket, riget og tronen«.

Ak, ingen af disse kloge mænds råd bliver fulgt, deraf etikken og moralens fald.

Cricket har været den sportsgren, som har givet mig de største oplevelser, skønt evnerne var små, forstod jeg, at »halen« på holdet også betød noget for den samlede indsats. Jeg har deltaget i mange cricketkampe rundt om i landet, ikke mindst som medlem af Old Boys Cricketklub, oprettet af Harald Simonsen i København. Under besættelsen fik jeg oprettet Hørsholm C. C., bl. a. fordi KFUMs sekretær tilbød mig hele deres cricketudstyr til en favorabel pris, som jeg kunne overkomme at betale. Vi fik med besvær skrabet et hold sammen, og da Montgomery ved befrielsen kom til Danmark med sine ørkenrotter, fik jeg opfordring til at arrangere to friendly matches med Royal Navy og Royal Air Force på Hørsholm Stadion, og med nogen assistance fra Old Boys vandt vi dem begge to; bagefter var alle deltagerne til middag på Folehavegård, hvor jeg dengang var forpagter. »Det var en uforglemmelig oplevelse!«, sagde kampens dommer, departementschef og forligsmand Erik Dreyer, til mig ti år senere.

Ja, gode læsere! I skulle nødigt trættes ved at læse dette og sukke med Cicero: »Senectus est natura loquacior«, frit oversat. »De gamle ynder at høre sig selv tale«. Hertil kan føjes, at i min alder er jeg berøvet så at sige alt, bortset fra min fulde forlighed og tankernes stolte gang, og i håbet om, at ovenstående måske kan lette livets byrder en smule for en og anden, vil jeg slutte med Grundtvigs ord: De, der endnu ikke er tyngede af alderen, gør vel i at huske, at man i vort produktionssamfund hurtigere end nogensinde før får plads i vore rækker«.

Svend Egede Glahn.

Arkæologen P. O. Brøndsted som directoremne i Sorø i 1822

I *samlingen Memoirer og Breve bind XLVII* skriver arkæologen P. O. Brøndsted i et brev til sin gode ven, historikeren prof. theol. Jens Møller den 17. november 1821:

... Du skriver mig også venligen om det ønske, fælles med adskillige af vore kjereste og højagtede venner, at se mig til sin tid anfortroet det interessante embede på Sorø. Skal jeg ganske oprigtigen tilstaae dig det, da har jeg selv den allerstørste lyst til denne post, også siger mig en indvortes stemme, som jeg med vished veed umotiveret af egenkærlighed, at jeg nok der kunde udrette et og andet godt til stiftelsens sande gavn og fremme især i forening med fortrinlige medarbejdere. Den eneste ulempe for mig er tiden, da hin post måske bør tilstræbes, efterdi jeg end her sidder midt i mine arbejder (nemlig i Rom)...

Og videre i brev af 15. juni 1822 også fra Rom:

Tak for dine venlige ytringer angående hiin interessante post. Jeg veed ikke lettelig at noget offentligt forhold eller nogen embedsstilling kunde være mig ønskeligere, også føler jeg, at hiin stilling vel egnede sig til at fremkalde også hos mg den levende deltagelse og rolige begejstring for sagen, som jeg dagligene takker Gud for i mit skønne og ædle studium ... Jeg har imidlertid endnu intet officielt fra vedkommende om denne sag, men jeg forudser, at directionens hensigter i henseende til tiden, da instituttet på Sorø skulle åbnes og følgelig directuren være nærværende, neppe ere forenelige med mit forehavende og umueligheden af at komme til Danmark før end ad åre, og jeg bør da nok aldeles renoncere på hiin behagelige udsigt.

Indsendt af Svend Clausen.

AKADEMIHAVEN

er i færd med at blive forynget og gjort smukkere. Store Plads bliver sæt til med græs, så den kan blive grøn, en række granitsteler er sat op for at dirigere færdselen. Der er ryddet nogle hække væk, så Ingemanns og Molbechs Hus bedre kan ses, og der er ryddet ud i den nederste del af rektorhaven, hvor der skal plantes spiræa og rhododendron, lave buske, så der bliver mere perspektiv, og haven kommer til at syne større. Akademigartner *Hans Schwartzbach* har lovet at skrive en artikel om Akademi haven til SB.

Red.

LærerWeek-enden 11.-12./2

For første gang i skolens næsten 400 årige historie holdtes en lærerweekend i Karrebæksminde i februar måned i år. Der deltog 38 lærere af de 49, skolen nu har, når vi tager det hele med.

Rammerne var udmærkede på Kvindeligt Arbejderforbunds kursuscenter Smålandshavet, der sørgede for husly og mad, og programmet var fyldigt med oplæg, gruppedrøftelser og plenummøder om dagskolens pædagogiske klima, kostskolens nutid og fremtid, 8-10 klasse og byggeplaner.

Takket være tilskud fra Soransk Samfund og Stiftelsen Sorø Akademi kunne deltagerudgiften holdes på godt 200 kr., og det er mit indtryk, at weekenden var pengene værd. Der er kommet mange nye lærere til i de senere år, og det er nødvendigt at gøre en indsats for samarbejdet og for at lære hinanden bedre at kende.

Selvfølgelig er der en del problemer, der kræver debat og stillingtagen, men det vil føre for vidt at komme ind på dem her.

Der vil nok være mere interesse for at høre lidt om fremtidsplanerne, som rektor Erling Kristensen loftede noget af sløret for.

Der er stor sandsynlighed for, at en *boldspilhal* vil blive opført i Gartnerhaven med omklædningsfaciliteter og bad også for stadion, og den skulle gerne være færdig til brug i skoleåret 1984-85.

En indvendig istandsættelse af *Ingemanns Hus* med det formål at indrette huset til brug for administrationen med mødelokale, elevrådslokale, diverse kontorer og A.V.-værksted tænkes iværksat i år. Der er ingen muligheder for at gøre det til lærerbolig.

Sygehusets stueetage tænkes suppleret med en tilbygning mod vest, der hvor Hundegaarden lå, til spisesal for kostafdelingen og køkken, idet et par sygestuer bevares på første sal, og en bolig for sygeplejersken indrettes der. Den gamle spisesal, hvor den enlige elevator i hjørnet er en vanskelig flaskehals, kan så indrettes til opholdsrum for elever i fritimer.

Vagtmester Hermansens kælderlejlighed (tidligere bolig for økonomiinspektøren) tænkes indrettet til kaffestuer for eleverne, og en ny bolig findes til vagtmesteren.

Vi savner overdækkede cykelstativer og carporte til de inspektionshavende lærere.

Der er nedsat et udvalg af lærere, der skal komme med forslag om bedre forhold for lærerne på 1. sal i hovedbygningen.

Endelig er der foretaget en nymøblering med gode stole og borde fra Sorø Stolefabrik på Den Hvide Gang på 2. sal i Vestibulen, og en god og samtidig smuk arbejdsbelysning er ophængt sammesteds.

Og så kunne deltagerne vende hjem til en kort fastelavnsferie og hvile ud oven på strabadserne.

Red.

En dansk vinbondes viderværdigheder af

Aton Andersen (R 33):

En veloplagt bog på ca. 100 sider om at fremstille vin af dansk frugt og de vanskeligheder, der er forbundet hermed.

Dansk frugtvin lyder ikke godt i danske øres. Essenser, frugtsaft, farve, en passende mængde 95 pct. alkohol og et kvantum vand, virkningen er upåklagelig! Men det må kunne lade sig gøre at lave vin af dansk frugt, som man gør det i Syden af vindruer, og det har Aton Andersen gjort. I 1982 blev det til ca. 100.000 liter hvid- og rødvin, og salget går pænt. Men viderværdighederne, inden han nåede så langt, har været mange og store, og de skildres med meget lune, garneret med citater af Goethe, Søren Kierkegaard med flere. Somfundsproblemer om den stigende arbejdsløshed, forureningen m. m. kommer også med, og de virkninger, der forsøges herimod, karakteriseres som et varmt omslag på et træben! Vi bedøver os med sovemidler, alkohol og narkotika. Drik vin i stedet!

En idealist vækker modstand og kritik, men forfatteren har taget det med godt humør, og tilsyneladende er produktionen kommet godt i gang. Hvis man vil begynde selv, er der en opskrift her:

Man tager 7-900 kg frugt, 300 kg sukker opløses i 1800 liter vand og hældes over frugten i et stålkar, tilsat 2.4 kg citronsyre, 1.2 kg diamonfosfat, og 1/2 kg vingær tilsættes. Blandingen skal holde en temperatur på 25-28 grader i ca. 5 dage, hvorefter vinen gennem et filter pumperes over i et andet kar og tilsættes yderligere 300 kg sukker; derefter holdes en temperatur på 18-20 grader i tre uger. Det er nok klogt at begynde med mindre kvanta!

Bogen kan købes for 69 kr. plus porto hos Chateau Lilleknold, Klakring, 7130 Juelsminde (telf. i arbejdstiden: (05) 69 36 45). Red.

Brevkassen

Ved læsningen af min morgenavis Jyllands-Posten faldt mit øje på en notits om kvindelige alumner på Sorø Akademi. Blandt de skoleerindringer, der i den anledning dukkede op for mit indre øje, er også en Fatter-historie, som jeg iler med at bringe til torvs.

Min årgang - S 44 - havde Fatter i gymnastik i gymnasiet. Da vi begyndte i 1.g, var der to piger i klassen. Den sidste af disse blev udmeldt af 2.g. i begyndelsen af skoleåret så tidligt på efteråret, at badningen endnu var i gang. Under den første gymnastiktimeste derefter lod Fatter os tage opstilling på broen på række og i ulastelig retsstilling. Han mønstrede os skarpt og sagde derpå: »Jeg hører, at der ikke er flere piger i klassen«.

Fløjmanden svarede: »Javel, hr. Müller«, hvorpå Fatter råbte: »Tilløkke!«.

Denne særlige erindring ses ikke tidligere bragt blandt de talrige Fatter-historier i Soranerbladet. Skulle dette trods alt være tilfældet, beder jeg redaktøren velvilligst se bort fra denne henvendelse.

For god ordens skyld bemærker jeg, at jeg ikke med dette indlæg nødvendigvis har identificeret mig med Fatters holdning til piger i skolen, men blot har ønsket at bidrage med endnu et penselstrøg til billedet af denne usædvanlige person. Jeg nærer fuld fortrosthed til, at kvindelige soranere vil læse mit indlæg i denne ånd.

Med venlig hilsen

H. H. Scherfig-Jensen (S 44).

Soranske dødsfald

EJGIL SCHJÆR JACOBSEN (R 19)

22. december 1902 - 21. december 1980

HARALD ERLING PEDERSEN (1920)

30. april 1905 - 10. januar 1983

EILER HAAR HAMMER (S 07)

13. juni 1889 - 10. januar 1983

BENT ERIK JENSEN (R 47)

9. juni 1929 - 12. januar 1983

POUL ANKER GJERLØFF (S 38)

4. juli 1919 - 28. januar 1983

POUL DAMGAARD (S 20)

28. april 1901 - 2. februar 1983

ERIK KOPP (38)

25. oktober 1923 - 11. februar 1983

Fhv. kaptajn i hæren

JOHAN WOLFGANG MØLLER

9. marts 1882 - 27. december 1981

Da »Soraner-Biografier 1822-1900« udkom i 1977, var Johan Wolfgang Møller (S 1900) og hans klassekammerat Ernst August Kiørboe (S 1900) samt Henrik Birger Funch Rasmus-

sen (1898) de eneste soranere fra den tid, der levede, og nu er J. W. Møller som den sidste af dem gået bort kun godt to måneder før sin 100 års fødselsdag. I flere år har han været den ældste levende soraner, og hans åremål er af alle soranere siden 1822, kun overgået af *Hans Elving* (R 1890), der døde 17. oktober 1973 i en alder af godt een måned over 100 år.

J. W. Møller var langt op i årene levende interesseret i den politiske udvikling i verden, og han har indtil sit 90. år, eller måske længere, meddelt sig i en række særdeles vel-skrevne læserbreve og med stor klarhed påpeget den uretfærdighed og mangel på logik, der hersker i de politiske bedømmelser verden over.

AKR.

Runde fødselsdage i marts

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i marts 1983:

1. Læge Alf Wennevold (f. 1933, S 51), E-nighedsvej 11, 2920 Charlottenlund.
1. Handelslærer Kaj Spøhr (f. 1923, S 41), sidste kendte adresse: Rom pr. 7620 Lemvig.
4. Fuldmægtig, cand. jur. Ebbe Carlsen (f. 1933, S 52), Jernbane Allé 38, 2630 Tåstrup.
4. Konstruktør Hans Aage Nielsen (f. 1923, R 40), sidste kendte adresse: Nørrevangen 12, 3460 Birkerød.
4. Talepædagog Uffe Klinting (f. 1923), 38), Skanselyet 12, 3400 Hillerød.
5. Arkitekt Knud Peter Damm (f. 1923, S 42), Rørvigvej 38, 4500 Nykøbing S.
7. Læge Fritz Efsen (f. 1933, S 51), Frøbakken 12, 2860 Søborg.
11. Oberst Frode Worm-Leonhard (f. 1913, S 31), sidste kendte adresse: Vinkelvej 10, 8240 Risskov.
12. Kontorchef Viggo Mikkelsen (f. 1913, R 29), Vodroffsvej 49, 4. tv., 1900 København V.
13. Civ.ing. Jørgen Hansen (f. 1888, S 06), Lauritz Sørensens Vej 91, st., 2000 Kbh. F.
14. Forpagter Eggert Georg Hansen (f. 1908, R 24), sidste kendte adresse. Castrupgård, 4250 Fuglebjerg.
14. Lærer Svend M. Hansen (f. 1933, S 52), Torvegade 148, 6700 Esbjerg.
17. Hans Wille-Jørgensen, (f. 1923, 42), Mullerup Havn pr. 4200 Slagelse.
21. Arkitekt Verner Stubbe Teglbjerg (f. 1908, R 25), Bangsbro Plads 51, 2720 Vanløse.
21. Cand. polyt. Torsten Raaschou (f. 1923, S 41), Heibergsvej 8, 8230 Åbyhøj.
26. Overingeniør Axel Müller (f. 1913, S 30), 667 Appleberry Drive, San Rafael, California 94903, USA.
27. Overassistent Ingeborg Hvam (f. 1898, R 14), sidste kendte adresse: Bregnerødvej 77 c, 3460 Birkerød.
27. Ingeniør Anker Lundgård (f. 1933, R 49), Usserød Kongevej 31, 2970 Hørsholm.
28. Dommer Sigurd L. Møller (f. 1903, S 21), Vattrupvej 37, Thorning pr. 8620 Kjellerup.
29. Fabrikant Finn S. Andersen (f. 1903, 18), Staktøften 16, 2960 Vedbæk.
31. Godsejer Johs. T. Suhr (f. 1923, S 41), Bedstedgård, Bedstedvej 59, 4100 Ringsted.

Soranerfrokosten

Efter en januar så mild som ingensinde i mands minde uden frost og sne, men med nyudsprungne vintergækker og erantis i haverne og begyndende blade på rose og hyld var februar begyndt med et til årstiden svarende vejr, da 15 unge soranere samledes til det månedlige symposium med både fast, flydende og åndelig føde.

De tilstedeværende var: Thorbjørn Waagstein (69), Regin Waagstein (61), Palle Taarnhøj (37), Peter Waagstein (31), Ebbe Nybroe (21), Carsten Jepsen (30), Jens Christoffersen (30), Arne Stauning (29), P. O. Pedersen (28), Bjørn Abel (27), Svend Clausen (25), Børge Høft (25), Laurids Schröder (25), Edward Suhr (14) og som toppen på kransekagen Herluf Krog-Meyer (09).

Efter en kort velkomst, et lidt mislykket forsøg på at synge: »Jeg veed et sted« og efter et udmærket leve for skolen nød vi i samdrægtighed bordets glæder og konverserede på langs og tværs af bordet.

Stauning åbenbarede, at han uden held havde forsøgt at deltage i en af de aftener, der skulle holdes af soranere i »Det lille Apotek« med specielt hensyn til at samle de unge, men med udtrykkelig besked om, at alle år-gange var velkomne. Hvorfor hans besøg mislykkedes, er refereret i Soranerbladets januarnummer, hvor han til egen og andres forbauselse er beskrevet som en repræsentant for julemandens generation. Forhåbentlig skal det ikke afholde andre gamle fra at deltage. Vi er jo alle gamle soranere, men nogle er mere gamle end andre!

Frokostens hovedtaler var *Peter Waagstein*, som foruden at være født på de stormomsuste Færøer i det nordlige Atlanterhav har tilbragt det meste af sit liv dels der og dels endnu længere mod nord i Jakobshavn i

Grønland, som ligger ca. 1.000 km nord for Grønlands sydspids Kap Farvel, på højde med Nordkap i Norge. Han kom derop som læge kort efter den anden verdenskrig og var der til 1957. Foredraget drejede sig mest om hans tid i Grønland, og han fortalte levende om de primitive forhold, der herskede deroppe dengang. Elektriciteten fik man fra en vindmølle, hvilket er en meget upålidelig energikilde, for som en mand, der siden 1932 har berejst hele Grønland som maskinmester, og som jeg tilfældigt mødte på min daglige spadseretur i Valløsskove, sagde til mig: »Enten er det orkan i Grønland, og så løber møllen løbsk, eller også er det vindstille!«.

Som læge deroppe stod Waagstein helt alene med et primitivt udstyr, der ved operationer kunne omfatte skruetrækkere og andre gode sager fra hospitalets værktøjskasse. Det var spændende at høre om og tankevækkende, at forhold så forskellige fra vore var så nær.

Waagsteins foredrag havde kaldt to andre gamle soranere og Grønlandskendere til, Tandlægeskolens tidligere rektor P. O. Pedersen, der bl. a. har skrevet disputats om tandforholdene i Østgrønland lige efter krigen, og Børge Høft, som berejste Grønland for 30 år siden, hvor han optog en senere meget vist film deroppe og skrev en bog: »Åd jeg en hund?«. Denne bog blev anmeldt i Soranerbladet af Badse Winther (SB 1952 side 107), som skrev, at titlen på bogen ikke skulle tages alvorligt. Den var kun et lokkemiddel. Ordstillingen kunne lige så godt være den omvendte, og senere blev den anmeldt af K. K. Steincke (S 1899) (SB 1961 side 80), som bl. a. skrev, at det ikke interesserede ham, hvad forfatteren spiste på de breddegrader, eller hvorfor han ikke kunne nøjes med de havdyr, han myrdede, derimod glædede det Steincke meget som gammel soraner, at man om denne ansete kategori af medborgere selv fra Grønland kan meddele følgende: (og så oplæste Høft den interessante beskrivelse af mødet med fem gamle soranere i det høje nord) *Man bliver altid godt modtaget af gamle soranere og mærker tydeligt det fælles bånd, der knytter dem sammen.*

Palle Taarnhøj.

Soranerbiografier

1584-1737 - 175 kr.

1747-1800 - 75 kr.

1822-1900 - 200 kr.

1901-1960 - 150 kr.

1901-60 fås også i tiårshæfter a 25 kr.

Ved forudbetaling til kassereren

Civilingeniør S. Kamman

Tobaksvejen 10, 2860 Søborg

Postgiro 4 00 17 10

sendes de ønskede bind portofrit - ellers på efterkrav. *Hele værket: 600,- kr.*

Soranerfrokosten

den første torsdag i hver måned.

Sted: ALLEGADE 10, Kbh. F.

Tid: Kl. 12,15.

Tilmelding nødvendig. Telefon (01) 21 14 92.

MEDLEMSKONTINGENTET

er af generalforsamlingen fastsat til kr. 90,- i 1983. For medlemmer fra og med årgang 1976 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år dog kun 55 kr.

Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse herom gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman

Tobaksvejen 10, 2860 Søborg

(01) 69 11 44

Postgiro 4 00 17 10.

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island, fremsendes fortrykte girokort.

NB - UDLANDSMEDLEMMER

Medlemmer bosat i det øvrige udland bedes tilsende kassereren en check, trukket på en dansk bank og lydende på **danske kroner** (det koster ellers samfundet d. kr. 20,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordringer, hvorved samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

Henvendelse vedrørende

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj,

(Soransk Samfunds formand)

Billesborgvej 31, Egøje, 4600 Køge.

Telefon (03) 67 49 63.

Næstformand, lektor mag. art. Thyge Winther-Jensen

Brogården, Lønhol

3480 Fredensborg

(01) 11 87 65 og (02) 28 29 31

Legatansøgninger stiles til:

SORANSK SAMFUND

og sendes til:

Fru Karen Jensen

Fru Ingessvej 20

4180 Sorø

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig

Kongebrovej 28

4180 Sorø

(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang

Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.

(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS (03) 63 05 75

79

HR J I RAASCHOU-NIELSEN
PARKVEJ 10
2960 RUNGSTED KYST

**Det er svært
at holde fingrene fra
de buttede!**

FAXE
BRYGGERI

Leverandør til det danske folk.